

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Departament Strategii

Warszawa, data: 21 sierpnia 2024 r.

znak sprawy: DSR-VIIIa.053.2.2024.PS

identyfikator koszulki:

telefon: [REDACTED]

e-mail: [REDACTED]

Pan Witold Solski
Prezes Zarządu Fundacji Dobre Państwo

Pani Katarzyna Kosakowska
Członek Zarządu Fundacji

Dotyczy: petycji z dnia 1 kwietnia 2024 r. w sprawie podjęcia inicjatywy
ustawodawczej dotyczącej uchwalenia ustawy o Kołach Gospodyń Miejskich

Szanowni Państwo,

odpowiadając na petycję z dnia 1 kwietnia 2024 r. skierowaną do Senatu RP w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej dotyczącej uchwalenia ustawy o Kołach Gospodyń Miejskich (przekazaną do Ministerstwa w dniu 23 maja 2024 r. przez KPRM zgodnie z właściwością) przekazuję następujące stanowisko Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (MFIPR).

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej ze szczególnym zaangażowaniem działa na rzecz zwiększenia wykorzystania potencjału społecznego w miastach. Wskazuje się te kwestie w Krajowej Polityce Miejskiej 2030 (KPM 2030), przyjętej przez Radę Ministrów 14 czerwca 2022 roku. KPM 2030 jest najważniejszym dokumentem strategicznym koordynującym politykę miejską w kraju, diagnozuje

Fundusze
Europejskie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

najważniejsze wyzwania rozwojowe miast i ich obszarów funkcjonalnych oraz proponuje kierunkowe rozwiązania.

Jednym z jedenastu wyodrębnionych w KPM 2030 wyzwań są wyzwania społeczne dotyczące zwiększenia wykorzystania potencjału społecznego mieszkańców miast. Analiza i prace w eksperckim gronie poprzedzające przygotowanie KPM 2030 wskazały jako największe wyzwania społeczne w miastach przede wszystkim kwestie dostępu do usług publicznych (miejsc opieki nad dziećmi, usługi opiekuńcze dla osób starszych), kwestie dopasowania do wymagań rynkowych i wzmocnienia systemu edukacji i kształcenia w miastach, wsparcie ekonomii społecznej w miastach oraz działania na rzecz zintegrowanej polityki migracyjnej i uchodźczej w miastach. W toku wielomiesięcznych prac środowiska eksperckiego i samorządowego nad propozycjami do KPM 2030 nie odnotowaliśmy postulatów dotyczących utworzenia kół gospodyń wiejskich.

Dlatego też w ocenie MFiPR rozważania o możliwości wprowadzenia nowej formy zrzeszania się mieszkanek miast należy rozpocząć od pytania o celowość wprowadzenia takiej zmiany. Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich (Dz.U. z 2023 r., poz. 1179), którą przywołują Państwo jako kanwę do prac nad ewentualną ustawą o kołach gospodyń wiejskich, wskazuje, że koła gospodyń wiejskich (KGW) są samorządowymi społecznymi organizacjami mieszkańców wsi, wspierającymi rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działającymi na rzecz środowisk wiejskich. Następnie, w art. 2 pkt.3 wskazuje się jakie funkcje sprawują i wypełniają koła gospodyń wiejskich, są to w szczególności:

- 1) prowadzenie działalności społeczno-wychowawczą i oświatowo-kulturalnej w środowiskach wiejskich;
- 2) prowadzenie działalności na rzecz wszechstronnego rozwoju obszarów wiejskich;
- 3) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości kobiet;
- 4) inicjowanie i prowadzenie działań na rzecz poprawy warunków życia i pracy kobiet na wsi;
- 5) upowszechnianie i rozwijanie formy współdziałania, gospodarowania i racjonalnych metod prowadzenia gospodarstw domowych;
- 6) reprezentowanie interesów środowiska kobiet wiejskich wobec organów administracji publicznej;
- 7) rozwijanie kultury ludowej, w tym w szczególności kultury lokalnej i regionalnej.

Celem wprowadzenia ustawy o kołach gospodyń wiejskich było wzmocnienie środowisk wiejskich i wyposażenie kół gospodyń wiejskich w osobowość prawną, umożliwiając tym samym samodzielne działanie we wszystkich stosunkach prawnych. Warto dodać, że już przed ustawą istniały koła gospodyń wiejskich powoływane przy kółkach rolniczych lub jako stowarzyszenia. Ich działania były i

są nadal wpisane w tradycje działania kobiet na wsi. Ustawa nie stworzyła więc nowego bytu, ale wzmocniła już istniejąc KGW.

W zdefiniowanych powyżej celu i działaniach kół gospodyń wiejskich istotne jest także rozumienie pojęcia „wieś”, z którego wynikało ograniczenie terytorialne zakresu ustawy. W statystyce publicznej wieś to jednostka osadnicza o zwartej lub rozproszonej zabudowie i istniejących funkcjach rolniczych lub związanych z nimi usługowych lub turystycznych nieposiadająca praw miejskich lub statutu miasta. Dodatkowo, powtarzając fragment definicji terminu „wieś” ze słownika PWN przytoczonej przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w odpowiedzi na stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich w piśmie z dnia 23.02.2019 r. (znak SSO.dwa.071.13.2019), wieś jest przeciwstawna miastu głównie ze względu na kryteria ilościowe, ale także ekonomiczno-społeczne i historyczno-administracyjne.

Jako jeden z głównych autorów ustawy o kołach gospodyń wiejskich, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wskazuje, że celem ustawy było wspieranie rozwoju i kultury wsi. Wprowadzenie ograniczenia terytorialnego było podyktowane istotnymi różnicami w funkcjach społeczno-ekonomicznych oraz historycznych pełnionych przez wieś, a w związku z tym z odmiennymi od miejskich potrzeb w zakresie wspierania rozwoju obszarów wiejskich. Z tego względu nie jest możliwe zastosowanie metody mechanicznej zamiany w ustawie o kołach gospodyń wiejskich słowa „wieś” na „miasto”.

Obszary miejskie różnią się od obszarów wiejskich strukturą społeczną, przestrzenną, gospodarczą czy ekonomiczną. Na terenach miejskich jest lepszy dostęp do usług publicznych oraz lepiej rozwinięte społeczeństwo obywatelskie. Tezę tę potwierdzają dane statystyczne dot. liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców. Dla miast ogółem wskaźnik ten wynosił w 2023 r. 52, natomiast dla wsi 36 (analogicznie w roku 2022 było to 48 i 35, co wskazuje na większą dynamikę wzrostu tego wskaźnika w miastach). Według analizy statystycznej GUS pn. „Sektor non-profit w 2020 r. Stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd gospodarczy i zawodowy” (rok publikacji: 2022) kobiety stanowiły prawie 45% członków w organizacjach non-profit. Już te dane poddają w wątpliwość zasadność wprowadzania nowych przepisów mających na celu aktywizację społeczeństwa obywatelskiego na terenach miejskich oraz na potrzebę tworzenia rozwiązań specjalnie skierowanych do kobiet. Wraz z wejściem w życie ustawy o kołach gospodyń wiejskich nie zrezygnowano bowiem w polskim prawodawstwie z innych dostępnych form zrzeszania się ani nie ograniczono do nich dostępu społeczności wiejskiej, ani tym bardziej społeczności zamieszkującej na terenach miast.

Należy również zauważyć, że ustawodawca wprowadził nowelizacje, które wychodziły naprzeciw zgłaszanym postulatom. Od nowelizacji z 2019 r. ustawa dopuszcza tworzenie kół gospodyń wiejskich również na wybranych terenach miejskich - w miastach do 5 tys. mieszkańców, ale także na terenach sołectw

położonych w granicach administracyjnych miast (bez względu na ich wielkość). Dotyczy to w szczególności kół funkcjonujących na terenach dawnych wsi, obecnie znajdujących się w granicach administracyjnych miast. Natomiast w nowelizacji ustawy z 2021 r. wprowadzono rozwiązanie, które umożliwia kontynuowanie działalności kołom gospodyń wiejskich mającym siedzibę w mieście, którego liczba mieszkańców – w wyniku różnych czynników – przekroczy 5 tys. Wcześniej koło takie musiało wejść w stan likwidacji. Wzięto zatem pod uwagę procesy przekształcania się obszarów wiejskich i zmiany ich funkcji, co dzieje się w szczególności w sąsiedztwie dużych miast.

Podsumowując, zwracam także uwagę, że w życiu publicznym nie funkcjonuje dyskusja o konieczności uchwalenia ustawy o kołach gospodyń miejskich. Zgłoszona propozycja zmiany prawa w tym zakresie, przed jakimikolwiek działaniami legislacyjnymi, powinna zostać poprzedzona pogłębioną i szczegółową analizą, identyfikacją potrzeb oraz konsultacjami społecznymi, co pozwoliły potwierdzić czy rzeczywiście istnieje taka potrzeba. W miarę możliwości MFIPR weźmie pod uwagę to zagadnienie w pracach nad nowymi dokumentami strategicznymi określającymi wizję rozwoju Polski, regionów i miast.

Z poważaniem

Wiktoria Saganowska

zastępca dyrektora

/podpisano elektronicznie/